

SIVISTYSLAUTAKUNNAN TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2023

SIVISTYSLAUTAKUNTA

Toimialajohtaja: Sivistystoimenjohtaja

Tehtävän toiminta-ajatus:

Sivistystoimi vastaa varhaiskasvatus-, opetus-, ruoka- ja elämänlaatupalvelujen järjestämisestä. Sivistystoimen toiminnan suuntaamiseen vaikuttavat palvelujen kysyntä, toimintaympäristö, toimintaa ohjaava lainsäädäntö sekä valtakunnalliset linjaukset. Sivistystoimen palvelut edistävät kuntalaisten hyvinvointia ja sosiaalisten verkostojen kehittymistä sekä tukevat elämänhallintaa elämän eri vaiheissa. Sivistyspalvelut vaikuttavat vetovoimatekijänä kunnan elinvoimaan.

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Sivistystoimen tehtävänä on kasvua, oppimista ja osallisuutta edistämällä vahvistaa hyvinvointia sekä osaamista turvallisessa ja kehittyvässä toimintaympäristössä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Tavoitteena on sivistynyt, aktiivinen ja osallistuva kansalainen, joka ottaa vastuun omasta ja muiden hyvinvoinnista sekä elinympäristöstä.

Toiminta vuoden 2023 aikana

Sivistyslautakunta kokoontui kahdeksan kertaa ja kokouksissa käsiteltiin 95 asiaa. Toimintavuoden keskeisimpiä päätösasioita olivat vuoden 2022 toimintakertomus, talousarvio 2024, kuntastrategian toimeenpano-ohjelma, Jämsän työväenopiston sopimuksen irtisanominen ja Oriveden seudun kansalaisopiston sopimus, Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma, Teaviisari 2022 tiedonkeruut, valtuustoaloitteet talviliikuntapaikoista ja maksuttomasta varhaiskasvatuksesta, Ryytjärven latureitin kunnostus, lukion yhteistyösopimus Finest Future -organisaation kanssa, perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmien muutokset ja täydennykset, varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmän käyttöönotto, lasten kotihoidon kuntalisä, hyvinvointisuunnittelijan sekä ruoka- ja siivouspalvelujen esihenkilön valinnan käsittelyt. Näiden lisäksi sivistyslautakunta arvioi järjestämäänsä toimintaa, asetti asiakasmaksuja palveluilleen sekä käsitteli toimialan täyttölupia.

Sivistyslautakunnan jäsenet toimintavuonna 2023 (varajäsen)

Puheenjohtaja	Päivi Malin	(Susanna Manninen)
Varapuheenjohtaja	Henna Hellstén	(Arja Korvenranta)
Jäsen	Tuire Launonen	(Tuomo Hauskanen)
Jäsen	Osmo Puukila	(Henri Östman)
Jäsen	Risto Ojala	(Mika Rahikainen)
Nuorisovaltuuston edustaja	Atte Unnaslahti	(Reetta Unnaslahti)
Vanhusneuvoston edustaja	Maiju Sarvala 31.5.asti	
Vanhus- ja vammaisneuvoston edustaja	1.9. alkaen	Inkeri Haarla-Kettunen
Esittelijä / sihteeri	Pertti Terho	

Puhe – ja läsnäolo-oikeudella Kari Paajanen (kunnanhallituksen pj), Silmu Sarvala 31.5. asti/Kati Hattunen (kunnanhallituksen ed.) ja Valtteri Väyrynen (kunnanjohtaja).

Sivistystoimen hallinnossa työskentelivät sivistystoimenjohtaja ja hallintosihteeri sekä 7.8.2023 alkaen hyvinvointisuunnittelija. Viranhaltijapäätöksiä tehtiin 92 kpl, ja ne liittyivät virka- ja työsuhteisiin, hankkeisiin, avustuspäätöksiin, tilavarauksiin, palvelusopimuksiin ja hankintoihin sekä koulukuljetuspäätöksiin ja oppivelvollisuuden valvontaan.

Kasvatus- ja opetusjaosto

Sivistyslautakunnan alainen 6-jäseninen jaosto, esittelijä yhtenäiskoulun rehtori ja sihteeri päiväkodin johtaja.

Jaoston tehtävänä on suunnitella kotien kanssa tehtävää yhteistyötä ja tapahtumia, käsitellä huoltajilta, henkilökunnalta ja lapsilta saadut palautteet, suunnitella kehitystoimia ja laatia vuosittaiset raportit sivistyslautakunnalle, tehdä sivistystoimenjohtajalle esitykset koulun ja varhaiskasvatuksen valokuvaus- yms. sopimuksista, valmistella opetuksen, aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä varhaiskasvatuksen toiminta-, lukuvuosi-, varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmia yms. sivistyslautakunnan päätettäväksi, suunnitella lukion markkinointia ja lukiolaisten hyvinvointia edistäviä toimia, edistää kiusaamisen vastaista työtä eri yksiköissä, vahvistaa yhtenäiskoulun ja päiväkodin järjestyssäännöt yms. sekä osallistua muiden sivistyslautakunnassa käsiteltävien asioiden valmisteluun tekemällä esityksiä ja aloitteita, antamalla lausuntoja ja toimimalla tarvittaessa kokouksessa asiantuntijana.

Kasvatus- ja opetusjaostolla oli kolme kokousta. Asioita oli 17 edellä mainittuihin tehtäviin liittyen.

HYVINVOINTITYÖ

Kunnalla on lakisääteinen velvoite edistää kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä sekä alueen elinvoimaisuutta. Lakisääteinen toimielin Kuhmoisten kunnassa on Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä ehkäisevän päihdetyön moniammatillinen työryhmä (HYTE-ryhmä). Sivistystoimenjohtaja on ryhmän koolle kutsuja; hyvinvointikoordinaattorin tehtävät on sisällytetty sivistystoimenjohtajan virkaan. Hyvinvointikoordinaattori huolehtii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisesta kunnan eri sektoreiden, muiden toimijoiden sekä alueellisten toimijoiden kanssa.

Hyvinvointityötä tekemään palkattiin 8/2023 hyvinvointisuunnittelija, jonka työtehtäviin kuuluvat kaiken ikäisten kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden edistäminen, ehkäisevän päihdetyön ja kotouttamistyön koordinointi, kunnan hyvinvointipalveluiden kuvaus Digi- ja väestöviraston Palvelutietovarantoon (PTV) sekä yhteistyön koordinointi hyvinvointia edistävien tahojen kanssa alueellisesti ja paikallisesti.

Vuonna 2023 hyvinvointityössä keskeisimpänä työtehtävänä on ollut kunnan hyvinvointitiedon kokoaminen ja kunnan laajan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman luominen vuosille 2023–2026, missä on tehty yhteistyötä kunnan eri toimialojen kanssa. Uusina työryhminä muodostettiin liikunnan ja elintapaohjauksen teemaryhmä, jossa on ilmiölähtöisesti käsitelty ja edistetty alueen hyvinvointitekijöiden tilannetta sekä kunnan perhekeskus-työryhmä. Hyvinvointisuunnittelija toimii näissä työryhmissä koollekutsujana tai sihteerinä, ja niiden toimintaan on koordinoitu kunnan, hyvinvointialueen sekä alueen järjestöjen toimijoita.

Hyvinvointisuunnittelija on koonnut kunnan hyvinvointipalveluita ja kuvannut niitä palvelutietovarantoon; työssä on tehty yhteistyötä alueellisten toimijoiden, THL:n ja hyvinvointialueen kanssa. Hyvinvointia edistäviä tapahtumia on organisoitu yhtenäiskoululle, Lähitorille ja kunnan työntekijöille on järjestetty työhyvinvointia edistäviä tapahtumia. Hyvinvointityö on sisältänyt lisäksi hanketyötä yhteistyössä liikunnanohjaajan kanssa.

Ehkäisevän päihdetyön osalta kuntaan on suunniteltu vuodelle 2024 ehkäisevän päihdetyön vuosikello nuorille. Sen toimina on some-kampanjoita, teemaviikkoja ja päihdeettömiä tapahtumia. Nuorille suunnattua päihdetyötä on tehty yhteistyössä nuoriso-ohjaajan kanssa. Yhteistyötä on tehty ehkäisevän päihdetyön osalta myös Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa.

Kotouttamislaki velvoittaa kuntaa edistämään maahanmuuttajien kotoutumista, tasa-arvoa ja valinnan vapautta toimenpiteillä, jotka tukevat yhteiskunnassa tarvittavien keskeisten tietojen ja taitojen saavuttamista. Kotouttamisohjelma valmistui syksyllä 2023. Kotouttamistyö on sisältänyt kuntamallissa olevien, tilapäistä suojelua saavien asiakkaiden tiedottamista kotikuntamallin eri vaiheista. Lisäksi siihen on kuulunut paljon asiakkaiden henkilökohtaista neuvontaa, tukemista sekä auttamista arjen ongelmissa ja ohjausta eri viranomaisten palveluihin. Kotoutumista edistävien palveluiden tuottamiseksi yhteistyötä on tehty alueen vapaaehtoisten, kunnan eri toimialojen ja Hollolan seurakunnan kanssa. Asiakkaiden saumattomien palveluketjujen toteuttamiseksi on yhdyspintatyötä tehty Jämsän vastaanottokeskuksen ja Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa.

Hyvinvointisuunnittelija on toiminut kotouttamistyön eri hankkeiden yhdyshenkilönä sekä tehnyt yhteistyötä valtakunnallisten yhteistyötahojen, kuten ELY-keskuksen, Migrin sekä Työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Kotouttamistyön piirissä oli vuonna 2023 44 henkilöä, joista kotikunnan saaneena Kuhmoisiin jäi 21 henkilöä.

Pirkanmaan hyvinvointialueen toimeenpano jatkui vuonna 2023, ja vuoden aikana toteutettiin aktiivista yhteistyötä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa, alueellisen hyvinvointityön ja yhdyspintatyöskentelyn kehittämiseksi. Sivustustoimenjohtaja ja hyvinvointisuunnittelija osallistuivat lukuisiin Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintamallien työryhmien kokouksiin; perhekeskus-työryhmiin on osallistunut myös päiväkodin johtaja ja alueellisen liikuntaneuvonnan verkostoon liikunnanohjaaja. Yhteistyössä KUPPI-hankkeen (Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus Pirkanmaalla) kanssa kirjasto valmisti kunnan verkkosivulle kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjottimen ja tuotti sisältöjä Lähitorille.

VARHAISKASVATUS

Palveluyksikön esimies: Varhaiskasvatuksen esimies

Tehtävän toiminta-ajatus:

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia. Varhaiskasvatus tarjoaa lapselle turvallisen, kehitykselle ja oppimiselle suotuisan kasvuympäristön. Arvonamme on hyvinvoiva lapsi, jonka yksilöllisyys ja osallisuus ovat vahvasti läsnä arjessamme.

Aamu- ja iltapäivätoiminnalla tarkoitetaan perusopetuslain mukaista perusopetuksen oppilaille suunnattua ohjattua toimintaa, jonka kokonaisuudesta kunta vastaa. Perusopetuslain mukaisesti Opetushallitus päättää aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä antamalla toimintaa varten perusteet.

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Varhaiskasvatuspalveluita tarjotaan kunnallisessa päiväkodissa, perhepäivähoidossa sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintana. Varhaiskasvatuspalveluihin kuuluvat myös vuoroahoito, varhaiserityiskasvatus, perheille maksettava kodinhoidontuki sekä kotihoidontuen kuntalaisä. Kotihoidon tuen kuntalaisää maksetaan perheelle, jossa hoidetaan kotona yhtä tai useampaa alle 3-vuotiasta lasta.

Varhaiskasvatusta ohjaavana asiakirjana toimivat varhaiskasvatustaki 540/2018 ja Opetushallituksen laatima varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jonka pohjalta paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu. Suunnitelma tukee esimiesten ja henkilöstön ammatillista ja pedagogisesti tietoista toimintaa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan varhaiskasvatustakiin mukaisesti jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman avulla asetetaan yhteisiä tavoitteita toiminnalle ja sovitaan yhdessä siitä, miten kunkin lapsen yksilöllistä kehitystä, oppimista ja hyvinvointia edistetään.

Varhaiskasvatustaki painottaa lasten ja perheiden osallisuutta toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Huoltajalle järjestetään mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Toiminta vuoden 2023 aikana

Kuhmoisten kunnan varhaiskasvatuksen johtolankana on ollut tarjota lapsille turvallista, monipuolista, lasten mielenkiinnon kohteiden ja vahvuuksien mukaista toimintaa. Varhaiskasvatuksen vuosittainen palveluntarve vaihtelee. Päiväkodin varhaiskasvatuspaikat ovat olleet täynnä, 33–40 lasta kahdessa ryhmässä.

Keväällä 2023 (31.5.2023) päiväkotitaukossa oli 1–6-vuotiaita lapsia 38 (10 alle 3-vuotiasta ja 28 yli 3-vuotiasta), täydentävässä varhaiskasvatuksessa 12 kuusivuotiaista ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnassa kymmenen 1.–2. lk:n oppilasta. Esioppilaiden täydentävä varhaiskasvatus ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta on järjestetty yhtenäiskoulun esi- alkuopetuksen tiloissa. Perhepäivähoitoa kunnassa ei ole enää ollut vuonna 2023.

Alkuvuodesta 2023 aloitettiin selvitystyö mahdollisen uuden lapsiryhmän perustamisesta. Valtakunnallisen tilanteen mukaan myös Kuhmoisissa entistä pienemmät lapset tarvitsivat varhaiskasvatuspaikkaa. Lasten lukumäärä ei lisääntynyt, mutta alle kolmevuotiaiden osallistuminen lähes 100 % varhaiskasvatukseen

aiheutti tilaongelman, koska alle 3-vuotiaita voi ryhmässä olla enintään neljä yhtä ammatillisen pätevyyden omaavaa henkilöä kohden (Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta 23.8.2018/753). Siten 1.8.2023 aloitti Kuhmoisten seurakuntakeskuksessa päiväkodin etäryhmä Kivitassut.

Syyskaudella (31.12.2023) päiväkotit Saukontassussa oli 1–4-vuotiaita lapsia 25, (14 alle 3-vuotiaista ja 10 yli 3-vuotiaista, esioppilaiden täydentävässä varhaiskasvatuksessa 6 kuusivuotiaista ja koululaisten aamu-iltapäivätoiminnassa 19 1.-2. lk:n oppilasta.

Varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi toimintaa on ohjannut varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma. Varhaiskasvatussuunnitelman mukaista toimintaa on työstetty ja arvioitu vuoden aikana henkilöstön pedagogisten keskusteluiden ja koulutusten yhteydessä. Hyvinvoiva lapsi arvottaa varhaiskasvatustyötä Kuhmoisten varhaiskasvatuksessa, jossa huomioidaan lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi hyödyntäen liikuntaa ja ympärillä olevaa luontoa.

Yhteistyö vanhempien kanssa on ollut osallistavaa ja tiivistä: vanhemmat osallistuivat arvioimalla paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista. Huoltajien ja kasvattajien välinen yhteistyö on tapahtunut päivittäisissä kohtaamisissa, lapsen vasukeskusteluissa ja vanhempainillassa. Lapsen vasukeskustelut on pidetty syksyn aikana, joiden pohjalta on laadittu ryhmäkohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat.

Valssi on kansallinen laadunarviointijärjestelmä, jonka tarkoituksena on tukea järjestäjiä ja palveluntuottajia heidän arviointitehtävässään. Valssi on monipuolinen digitaalinen palvelu, joka perustuu tutkimusperustaisille arviointilomakkeille. Lomakkeiden avulla voidaan toteuttaa tiedonkeruita, raportoida kerättyä tietoa, koostaa keskustelemalla tuotettua tietoa sekä julkaista toimijan lakisääteisiä arviointituloksia. Kuhmoisten kunnan varhaiskasvatus osallistui keväällä valssin käytön pilottihankkeeseen: henkilökunta arvioi lasten ja henkilökunnan välisen vuorovaikutuksen sensitiivisyyttä. Vanhemmat osallistuivat arviointiin omalla tyytyväisyyskyselyllä, joka painottui vuorovaikutukseen. Kyselyn ja arvioinnin tulokset olivat samansuuntaiset ja henkilöstön tavoitteeksi toimintavuodelle 2023–2024 nousivat haastavissa kasvatustilanteissa toimiminen, henkilökohtainen ja tiimin kesken arviointi sekä toimintatapojen sopiminen näissä vastaavissa tilanteissa.

Henkilökunta

Varhaiskasvatuksessa työskentelee varhaiskasvatuksen esihenkilö, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, varhaiskasvatuksen opettajia, varhaiskasvatuksen lastenhoitajia sekä ip-toiminnasta vastaavia ohjaajia. Kuhmoisten varhaiskasvatuksen vakituisella henkilöstöllä on kaikilla tutkinnon tuoma pätevyys.

Sijaisia jouduttiin käyttämään koko toimintavuoden ajan. Lisäresurssin tarpeeseen vaikuttivat äkilliset poissaolot, henkilöstön suunnitellut koulutukset ja lomat, lasten kasvanut määrä sekä vuorohoidon järjestämisestä johtuva laaja aukioloaika. Iltapäivätoiminnasta ovat vastanneet varhaiskasvatuksen lastenhoitaja ja osa-aikainen koulunkäynninohjaaja yhdessä koulun kolmen ohjaajan kanssa.

Valtion avustukset

- Valtion erityisavustus varhaiskasvatustilanteiden mukaisen tuen uudistamisen edistämiseksi vuosille 2022–2023 (OKM): palkattu varhaiskasvatuksen opettaja 1.8.2022-31.12.2023
- Valtion erityisavustus varhaiskasvatuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin ja laadun kehittämiseen vuosille 2022–2023 (OKM): palkattu varhaiskasvatuksen lastenhoitaja vastaamaan täydentävästä esiopetuksesta 1.8.2022-31.12.2023
- Innovatiivisten oppimisympäristöjen edistäminen varhaiskasvatuksessa 2022–2024 (Oph): varhaiskasvatuksen digitaalisten oppimisympäristöjen kehittäminen, varhaiskasvatushenkilöstön täydennyskoulutukseen ”Saukontassussa digittää”

MiniVerso sovittelu

Kuhmoisten varhaiskasvatuksessa on käytössä sovittelumalli MiniVerso, joka on kehitetty osaksi varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria lapsen oikeuksien, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi ristiriitatilanteissa. Restoratiivinen lähestymistapa vahvistaa sovittelevaa toimintakulttuuria ja restoratiivinen sovittelu tarjoaa vaihtoehdoisen menetelmän ratkaista lasten välisiä ristiriitoja arjen toiminnassa. MiniVerso on selkeä menetelmä, jonka avulla sovittelukoulutuksen saanut henkilökunnan jäsen auttaa lapsia itse löytämään ratkaisuja riitoihinsa. MiniVerso luo edellytykset lasten aidolle osallisuudelle riitatilanteissa. Kasvattajien sovittelevan työotteen myötä tavoitteena on edistää lasten toimijuutta, vaikutusmahdollisuuksia ja elämäntaitoja.

Henkilöstön koulutukset

Henkilöstö osallistui vuoden aikana erilaisiin työtä tukeviin koulutuksiin mm. varhaiskasvatussuunnitelma, haastavat kasvatustilanteet, liikunta, kolmiportainen tuki, musiikki, kuvataiteet, digiosaaminen ja työyhteisö taidot.

Yhteistyö

Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on tiivistä ja päivittäistä. Sen lisäksi heille on järjestetty perheilloja. Varhaiskasvatuksessa on lisäksi tehty tiivistä yhteistyötä liikuntatoimen, kirjaston, yhtenäiskoulun ja seurakunnan kanssa. Yhteistyö on jatkunut myös partiolaisten ja paikallisen MLL:n kanssa. Kuhmoisten varhaiskuntoutusryhmä, Kuvaku on kokoontunut säännöllisesti. Ryhmä on perustettu kasvatuksen ja opetuksen järjestäjien ja lapsen hoidosta ja tuesta vastaavien tahojen yhteistyön kehittämiseksi. Työryhmään kuuluvat varhaiskasvatuksen erityisopettaja, - esihenkilö, kuraattori, koulun erityisopettaja, neuvolalääkäri ja terveydenhoitaja. Kuvaku:n toiminta muuttui syksyllä 2023 perhekeskustiimiksi.

Varhaiskasvatuksen esihenkilö on osallistunut Pirkanmaan hyvinvointialueen, eteläisen alueen perhekeskustoiminnan koordinaatioryhmän, tapaamisiin ja on ollut mukana kehittämässä Kuhmoisten alueellista perhekeskustiimiä. Toimintavuotta on värittänyt tukipalveluiden siirtyminen Pirkanmaan hyvinvointialueen vastuulle. Kuhmoisten varhaiskasvatusta on ollut aktiivisesti mukana myös KARVIN varhaiskasvatuksen arviointiverkostossa.

Koulun kanssa yhteistyössä, järjestettiin varhaiskasvatusta ja opetuksen kotiväenilta teemalla Hyvää mieltä perheen arkeen.

Lasten tapahtumat

- Wanhojen tanssit päiväkodilla
- Pirkanmaan kulttuuripankki: Ruutiklovin työpaja kirjastolla
- Tärkeän ihmisen päivä – jossa lapsi on saanut kutsua itselleen tärkeän ihmisen tutustumaan omaan varhaiskasvatuspäiväänsä.
- Kulttuuriosuuskunta Uulu: Metsän peitossa konsertti
- Koko perheen pyöräilytapahtuma, jossa liikennepuisto konstaapelit Maltti ja Valtti esiintymässä.
- Eino Viikilän taidepaja lapsille, jossa lapset tekivät savesta eläinveistokset. Eino valoi figuurit pronssisiksi ja niistä on pystytetty näyttely keskuspuistoon.
- Varhaiskasvatuksen Sadonkorjuujuhla
- Tanssittava: Mukkelis makkelis työpaja
- Oulun elokuvafestivaalit
- Lasten itsenäisyyspäivän juhla
- Perheiden joulujuhla kunnan kaikille varhaiskasvatusikäisille yhteistyössä lasten kanssa toimivien yhteistyötahojen kanssa.

YHTENÄISKOULU

Palveluyksikön esimies: Rehtori

Tehtävän toiminta-ajatus:

Esi- ja perusopetus on osa koulutuksen perusturvaa, jolla on sekä kasvatus- että opetustehtävä. Sen tehtävänä on toisaalta tarjota yksilölle mahdollisuus hankkia yleissivistystä ja suorittaa oppivelvollisuus ja toisaalta antaa yhteiskunnalle väline kehittää sivistyksellistä pääomaa sekä lisätä yhteisöllisyyttä ja tasa-arvoa. Esi- ja perusopetus mahdollistaa monipuolisen kasvun, oppimisen ja terveen itsetunnon kehittymisen, jotta oppilas voi hankkia elämässä tarvitsemiaan tietoja ja taitoja. Perusopetus antaa valmiudet jatko-opintoihin ja valmiudet toimia osallistuvana kansalaisena demokraattisessa yhteiskunnassa. Opetus tukee jokaisen oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen kehitystä. Tavoitteena on myös herättää halu elinikäiseen oppimiseen.

Lukio jatkaa perusopetuksen opetus- ja kasvatustehtävää. Lukiokoulutuksen tehtävänä on antaa laaja-alainen yleissivistys, valmistaa opiskelijat ylioppilastutkintoon sekä antaa riittävät valmiudet lukion oppimäärään perustuviin jatko-opintoihin. Lukio antaa valmiuksia vastata yhteiskunnan ja ympäristön haasteisiin sekä taitoja tarkastella asioita eri näkökulmista.

Yhtenäiskoulun (esi- ja perusopetus sekä lukio) tehtävänä on tarjota monipuolinen, laadukas, virikkeinen sekä turvallinen oppimisympäristö pätevän henkilökunnan turvin, voimassa olevien opetussuunnitelmien mukaan kohtuullisen kokoisissa opetusryhmissä.

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Yhtenäiskoulussa opiskellaan Opetushallituksen määrittämien opetussuunnitelmien perusteiden mukaisesti. Opetussuunnitelmien lisäksi toimintaa ohjaa yhtenäiskoulun lukuvuosisuunnitelma, jossa henkilöstö asettaa painopistealueet lukuvuodelle. Oppisisältöjen ohella koulussa painotetaan taitojen oppimista ja vuorovaikutteista työskentelyä. Uusi koulurakennus on otettu käyttöön vuoden alusta alkaen, ja sinne on siirtynyt vuosiluokkien 5—9 ja lukion opetus, hallinto ja opiskeluhoito.

Lukuvuoden 2022—2023 painotettava opetussuunnitelman kokonaisuus on *Kestävän elämäntavan välttämättömyys*. Kestävä elämäntapa on tarkoitus saada osaksi koulun arkea (esim. roskien lajittelu, kierrätys, oman ympäristön siisteydestä huolehtiminen, energia-agentit ja kierrätysmateriaalien käyttö).

Oman lukion säilyttäminen osana yhtenäiskoulua on kunnalle vetovoimatekijä. Lukion markkinointia jatketaan aktiivisesti mm. sosiaalisessa mediassa ja lehdistössä sekä uusia nettisivuja kehittämällä.

Yhtenäiskoululle on myönnetty valtionavustuksia lukuvuodelle 2022—2023 tasa-arvon ja opetuksen laadun edistämiseen sekä Kuhmoisissa kuultua – Harrastamisen Suomen mallin toimeenpanoon. Saaduilla avustuksilla on turvattu henkilöstöresurssia ja mahdollistettu jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä.

Opiskeluhoito järjestetään monialaisena yhteistyönä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa. Maakunnallista yhteistyötä tehdään mm. Ylä-Pirkanmaan kuntien kanssa Oikeus oppia –verkostossa ja Pirkanmaan oppilaanohjauksen kehittämishankkeessa.

Mikäli koronapandemia aiheuttaa edelleen huomioitavaa koulupäivien järjestelyissä, vastataan tarpeisiin mahdollisimman hyvin huomioiden paikallinen tilanne. Koululle on laadittu varautumissuunnitelma.

Toiminta vuoden 2023 aikana

Esiopetuksessa oli kevätlukukauden päättyessä 15 lasta, "alakoulussa" 70 ja "yläkoulussa" 36 oppilasta, valmistavassa opetuksessa 9 oppilasta, ja lukiossa oli opiskelijoita 40. Tätä joukkoa huoltajien lisäksi kasvattivat ja opettivat 26 opettajaa, 7 koulunkäynninohjaajaa, koulusihteeri, kuraattori, kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi, 2 kokkia, 3 siistijää, kiinteistönhoitaja, rehtori sekä joukko muita koulun toimintaan aktiivisesti osallistuvia yhteistyötahoja. Kevään abiturienteista ylioppilastutkinnon sekä lukion oppimäärän suoritti 11 opiskelijaa, ja kaikki 8 peruskoulun päättävää 9. luokan oppilasta saivat päättötodistuksen. Syyslukukauden tilastointipäivänä esi- ja perusopetuksessa valmistava opetus mukaan luettuna oli 127 oppilasta ja lukiossa 39 opiskelijaa. Syksyllä lukiosta valmistui yksi ylioppilas.

Lukuvuoden 2022—2023 painotettavaksi kokonaisuudeksi oli valittu *Kestävän elämäntavan välttämättömyys*. Teemaa huomioitiin monin tavoin niin eri oppiaineissa kuin perusopetuksen monialaisen oppimiskokonaisuuden MOKO-viikolla huhtikuussa. MOKO-viikon aikana lukiolaiset tutustuivat korkeakouluopintoihin osallistumalla Jyväskylän ammattikorkeakoulun, Jyväskylän yliopiston tai Humanistisen ammattikorkeakoulun kursseille.

Tammikuussa 9.-luokkalaiset pohtivat tiiviisti tulevaisuuttaan yhteishakuun valmistautuessaan. Helmikuussa aloitimme *Talous ja nuoret TATin* kanssa yhteistyön, jossa yhtenäiskoulun 6.- ja 9.-luokkalaiset tutustuvat vuosittain yritystoimintaan mm. vierailamalla Yrityskylässä Tampereella. Helmikuussa 8.-luokkalaiset *Taidetestaajat* vierailivat Helsingissä Sinebrychoffin taidemuseossa, abiturientit päättivät säännöllisen oppitunneilla pönttämisen penkinpainajaispäivänä sekä seniorit juhlistivat omaa asemaansa vanhojenpäivänä. Maaliskuussa oppilaat 5.-luokkalaisista lukiolaisiin osallistuivat *Nuorisovaaleihin*, ja 9.-luokkalaiset tutustuivat työelämään TET-viikolla. Musiikkiopisto konsertoi ja esitteli soittimia *Soivalla viikolla*. Huhtikuussa ratsastuslinjalaiset kävivät *Hevoset*-messuilla Tampereella. Toukokuussa oli Kulttuuriosuuskunta Uulun konsertteja, *Taidetestaajien* matka Tampere Filharmonian konserttiin Tampere-talossa, lukion opetusryhmän vierailun Jyväskylän yliopiston biologian laitokselle, kalastuspäivä, luontoretkiä, etävierailu Serlachius-museoon, liikennepäivä, pesäpalloturnaus, eskarilaisten talviturkkien heitto Kopolan

saunalla sekä eri luokkien leirikouluja ja luokkaretkiä. Oppilaskunnan hallitus sekä tukioppilaat järjestivät kevätlukukauden mittaan mm. Kaveriviikon, pukeutumispäivän ja *Talent*-kisan. Lukion tutorointi käynnistyi keväällä 2023. Kansainvälisyyttä yhtenäiskoulun arkeen toivat niin ukrainalaiset oppilaat kuin ranskalainen vaihto-opiskelijakin.

Vanha A-rakennus purettiin, mistä aiheutui ennakoitua vähemmän haasteita koulun arkeen. Uudessa A-rakennuksessa opiskelivat vuoden 2023 päättyessä oppilaat 4.-luokkalaisista abiturientteihin. Vuoden 2023 lopulla kaksi vuotta vaivanneet hajuhaitat saatiin lopulta selätettyä. B-rakennukseen tuli hieman väljyyttä, ja siellä olivat tilat esikoululle ja luokille 1—3. Taide- ja taitoaineiden opetuksen C-rakennuksessa käyttäjien sisäilmaoireilu lisääntyi kevään mittaan. Rakennuksessa tehtyjen tutkimusten perusteella tehtiin kesäloman aikana korjaavia toimenpiteitä, ja opetusta ja opiskelua voitiin jatkaa luokissa elokuussa. Asiantuntijalausunnon mukaan korjaavat toimet antoivat rakennukselle ”elinaikaa” yhdestä viiteen vuotta. Liikuntasalin sisältävän D-rakennuksen kyljestä puretun vanhan A-rakennuksen jälkeen rakennettiin uudet aulatilat, jotka valmistuivat vuoden 2023 lopussa.

Koronapandemia laantui, ja koulussa palattiin jokseenkin normaaliin arkeen. Korona-aikana opittuja hyviä käytänteitä pyrittiin pitämään yllä.

Kevään ylioppilaskirjoitukset sujuivat totuttuun tapaan ns. tikkupalvelimia käyttäen, mutta syksyn kirjoituksissa otettiin käyttöön virtuaalipalvelimet. Abitti-vastaavat kouluttivat lukion opettajat uuteen käytäntöön, ja virtuaalipalvelimien käyttö vähensi kirjoituksissa havaittuja ongelmia, joita toki oli ollut aiemminkin vähäinen määrä. Kevään ylioppilaat saivat todistuksensa kevätkuuhlassa 3.6., syksyn ylioppilas lakitettiin koulun itsenäisyysjuhlassa 5.12.

Elokuussa lukiolaiset ryhmäytyivät Velisjärvellä, ja lukion opiskelijaryhmä osallistui Euroopan parlamentin kesäleirille Virossa. Saimme lukioon paluumuuttajan Espanjasta. Syyskuussa lukion ryhmä vieraili Keski-suomalaisen toimituksessa Jyväskylässä, 2. ja 3. luokka sekä lukion muutama ryhmä retkeilivät Isojärvellä, 8.- ja 9.-luokkalaiset tutustuivat työelämään TET-viikoilla, järjestettiin koko koulun kotiväenilta yhdessä varhaiskasvatuksen kanssa teemalla *Hyvää mieltä perheen arkeen*, halukkaat osallistuivat *Laulun aarre* -laulukilpailuun Tampereella, ja vietettiin *Kodin ja koulun päivää*. Lokakuussa oli vuorossa syksyn liikuntapäivä sekä 4.—5. luokan oppilaiden opintoretki Heurekaan. Henkilöstöllä oli mahdollisuus osallistua Jämsän seudun opettajien vaihtoon. Marraskuussa ranskan ja kuvataiteen ryhmä teki opintoretken Nizzaan, ja Taidetestaajat kävivät Tampereella Ahaa-teatterissa sekä 9.-luokkalaiset ja juniorit *Evita*-musikaalia katsomassa Jyväskylässä. Taikuri Timo Tiikkainen esitteli taikojaan koulun väelle. Joulukuussa lukion fysiikan opiskelijat tutustuivat Hervannan yliopistokampukseen Tampereella, ja perusopetuksen oppilailla oli kaksi MOKO-päivää. Ennen joulua Pirkanmaan pelastuslaitos järjesti *Tulikettu*-koulutukset 2.-luokkalaisille. Eskareille koulutus järjestettiin etänä. Eskarit kävivät Kopolassa joulusaunassa.

Lukuvuoden 2023—2024 painotettavaa kokonaisuutta *Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia* pyrittiin huomioimaan syyslukukaudella eri oppiaineissa mahdollisuuksien mukaan. Oppilaat ja opiskelijat ideoivat itse toimintatapoja. Lukuvuoden monialaiset päivät päätettiin tällä kertaa järjestää osissa. Kaksi ensimmäistä päivää joulukuussa sisälsivät mm. alakoululaisten vierailuja Kuntalaan ja kirjastoon, yläkoululaiset puolestaan vierailivat pääkaupungissa ja tutustuivat Helsingin keskustakirjasto Oodiin sekä taidemuseo Ateneumiin. Demokratiateemaan liittyen järjestettiin joulukuussa vaalipaneeli, johon osallistuivat oppilaat 5. luokasta lukioon.

Yhtenäiskoulun ja kirjaston yhteistyö pääsi kunnolla vauhtiin. Kirjaston vastuulla on ollut pitää lukukerhoa keskiviikkoisin pitkällä välkällä. Kerhossa on käynyt pääasiassa oppilaita luokilta 0—2. Alakoulun luokat ovat tehneet tutustumiskäyntejä kirjastoon, jossa on opetettu tiedonhankintaa ja opastettu kirjastonkäyttöön. Näillä käynneillä on ollut myös kirjavinkkausta, ja toisinaan niitä on pidetty koululla.

Kolmosluokka osallistui kirjaston järjestämään Halloween-kirjoituskilpailuun. Alakoulun luokat oli kutsuttu kirjaston Halloween-tapahtumaan, mutta aikatauluongelmien vuoksi sinne ei päästy kouluaikana, vaan oppilaat kävivät siellä halutessaan koulun jälkeen.

Yläkoululaisia on myös kannustettu lukemisharrastuksen pariin ja kirjastopalveluiden äärelle. Seitsemännen luokan kanssa toteutettiin syyslukukauden alussa kirjastokäynti, jonka tarkoituksena oli tutustua kirjaston monipuolisiin palveluihin ja varmistaa, että kaikilla on kirjastokortti. Ohjelmassa oli myös juuri työnsä aloittaneen pedagogisen informaattikon, Mikko Kallionsivun, pitämä kirjavinkkaus ja kirjaston näyttelyyn tutustuminen.

Syyskuun kotiväenillassa informaattikko Mikko Kallionsivu kävi esittäytymässä myös huoltajille ja opettajille. Samalla hän kertoi työnkuvastaan ja *Kuka muka lukee* -hankkeesta, jonka tavoitteena on kehittää Kuhmoisten kirjaston lasten ja nuorten palveluita. Kallionsivu on käynyt keskiviikkoisin järjestelemässä koulukirjaston siirtolainakokoelmaa ja tapaamassa koulun väkeä.

Vuoden viimeisenä tehtävänä marraskuussa suunniteltiin kirjailijavierailua koululle. LaNu-hankkeen turvin kirjailijavieras saapuu koululle juuri ennen talvilomaa. Yhteistyö kirjaston kanssa on siis noudattanut pitkälti "Koulun ja kirjaston yhteistyösuunnitelmaa".

Lukuvuoden 2023—2024 kehittämiskohteiksi valittiin kolme teemaa: tasapuolinen kohtelu, kiireetön ilmapiiri sekä positiivinen vuorovaikutus. Näidenkin toteuttamiseksi oppilaat ja opiskelijat esittivät runsaasti erilaisia toimintatapoja. Tasapuoliseen kohteluun pyrittiin mm. edellyttämällä kaikilta oppilailta ja opiskelijoilta järjestyssääntöjen noudattamista. Kiireettömyyteen pyrittiin vähentämällä mm. sähköistä tietotulvaa, ja positiivisesta viestinnästä muistutettiin toistuvasti.

Pedagoginen kehittämistyö kohdistui mm. perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa tapahtuneisiin muutoksiin. Opetushallitus täsmensi määräyksiä, joiden tavoitteena on poissaolojen ennaltaehkäisy, tehokas seuranta ja puuttuminen. Yhtenäiskoulussa käytössä ollut toimintamallia hiottiin. Myös opiskeluhoollon osuuteen tuli muutoksia jo pelkästään hyvinvointialueiden toiminnan käynnistymisen myötä. Yhtenäiskoulun opiskeluhoollon suunnitelma muutettiin Kuhmoisten kunnan opiskeluhoollon suunnitelmaksi tekemällä siihen vaaditut muutokset.

Opetushallitus jatkoi perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden arviointiosuuskien uudistamista valmistelemalla 6. vuosiluokan lukuvuosiarviointin kriteerit. Kriteerit laadittiin kaikkiin oppiaineisiin arvosanoille 5, 7 ja 9, ja aiempia arvosanan 8 kriteereitä täsmennettiin. Opettajat tekivät paikalliseen opetussuunnitelmaan vaaditut muutokset, ja myös arvosanoille 4, 6 ja 10 laadittiin kriteerit. Päivitetty perusopetuksen opetussuunnitelma tuli voimaan 1.8.2023.

Perusopetuksen opetussuunnitelmien kehittämiseen liittyvää OPS2016-työtä jatkettiin Jämsän kaupungin sivistystoimen kanssa. Kehittämistyötä ohjasi seudullinen rehtoreista ja opetusjohtajista koostuva ohjausryhmä. Muuta yhteistyötä Jämsän suuntaan oli mm. toisen asteen johtoryhmä ja sen apuna toiminut opo-ryhmä.

Pirkanmaan hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa vuoden 2023 alussa koulukuraattori-, koulupsykologi- ja kouluterveydenhoitopalveluiden järjestäminen siirtyi kunnalta Pirhalle. Yhtenäiskoulun käytössä ollut resurssi pysyi aiemman laajuisena, mutta elokuusta alkaen terveydenhoitaja oli koululla kahtena päivänä viikossa aiemman 2,5 päivän sijaan. Vuoden 2023 lähetessä loppuaan Pirha ilmoitti kuraattoripalveluiden pienenevän neljästä kahteen päivään ja psykologipalveluiden yhdestä päivästä viikossa kahteen päivään kuukaudessa. Tämä aiheutti suurta huolta oppilaissa, opiskelijoissa, huoltajissa ja koulun henkilöstössä.

Pedanet-kouluverkon, Googlen oppimisen palveluiden ja Abitti-koejärjestelmän käyttöä jatkettiin, ja Wilma on jo pitkään toiminut työkalu- ja viestintäalustana. Näiden sekä muiden opetusta palvelevien ohjelmistojen toimintoja käytettiin mm. opetuksen tukena, sähköisen yo-tutkinnon harjoittelualustana sekä ulkoisen ja sisäisen viestinnän alustana. Myös perusopetuksen opetussuunnitelma on tallennettu Pedanetin verkkoon, LOPS2021 sen sijaan löytyy Opetushallituksen Opintopolun ePerusteista. Uuteen koulurakennukseen hankittua info-TV-järjestelmää ei vuoden 2023 aikana saatu toimimaan halutulla tavalla.

Oppivelvollisuuden laajentuminen ja opintojen maksuttomuus koskivat lukion junioreja ja senioreja ja syyslukukaudella myös abeja. Muutos ei tosin ollut suuri verrattuna aiempaan, kun oppimateriaalit ovat pääosin olleet yhtenäiskoulun lukion opiskelijoille ilmaisia.

Lukiossa uutena aloitettiin liikennekasvatuksen opintojakso. Oppilaitos tarjosi opiskelijoille B-ajokorttiin liittyvät teoria- ja ajotunnit, vierailun ajoharjoitteluradalle ja autovahinkokeskukseen sekä Ensiapu I -kurssin. Ensimmäisellä kerralla opintojaksolle osallistui yhdeksän senioria.

Vuonna 2023 hyvinvointitiimi keskittyi erityisesti lukiolaisten kasvavan pahoinvoinnin ehkäisemiseen. Lukiolaisten ryhmäyttämiseksi tuotiin syksyllä 2023 takaisin hieman muokattu versio periodin päättäjaisistä, tällä kertaa nimellä periodin aloittajaiset. Lisäksi syksyksi ja kevääksi on tilattu hyvinvointiohjausta mm. mindfulnessin, motivaatiotyöpajan sekä liikuntatyöpajojen muodossa. Alakoulun puolelle ideana tuotiin

Kaveripenkki, eli koulun pihaan oppilaiden koristeleva penkki, josta voi käydä hakemassa kaverin mukaan leikkiin. Tätä ideoivat ja toteuttavat alakoulun opettajat lukuvuonna 2023—24. Tarkoituksena on myös selvittää, miten uuden koulurakennuksen tiloja voisi paremmin käyttää arkipäiväisen viihtyisyyden ja liikunnan lisäämiseen, esimerkiksi lisäämällä leuanvetotankoja tai muita liikuntavälineitä monitoimitilaa sekä graffitiseinä koulun uudelle piha-alueelle.

Oppilaskunnan hallitus pyrki edistämään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksia ja huolehtimaan osaltaan siitä, että oppilaita ja opiskelijoita kuullaan heitä koskevista asioista. Alkuvuodesta 2023 hallituksen jäsenet keräsivät sivistystoimenjohtajan pyynnöstä jokaiselta luokalta ideoita ja toiveita koulun piha-alueen suunnitteluun.

Koululaisilta ja lukiolaisilta kerättyjen toiveiden pohjalta hallitus järjesti vuoden aikana mm. *Talent*-kilpailun, pesäpalloturnauksen sekä erilaisia pukeutumispäiviä. Joulukuussa hallituksen jäsenet leipoivat pipareita koko koulun väelle. Hallituksen edustajat osallistuivat yhteisöllisen opiskeluhoitoyhdistyksen sekä kasvatus- ja opetusjaoikeuden kokouksiin.

Yhdessä tukioppilaiden kanssa oppilaskunnan hallitus järjesti Kaveriviikon ystävänpäiväviikolla. Kaveriviikon ohjelmassa oli tikkareiden etsintää, pop up -korupajoja, Kahoot-kilpailuja, aamunavauksia sekä pienten luku- ja liikuntatunteihin osallistumista. Kaikille jaettiin myös perinteiset ystävänpäiväsydämet.

Tukioppilaat ilahduttivat keväällä maalaamalla vappuaiheisia kasvomaalauksia ja leikittämällä esikoululaisia. Syksyllä tukioppilaat kokoontuivat suunnittelemaan toimintaa koulun yhteisöllisyyden parantamiseksi ja kiusaamisen vähentämiseksi. He järjestivät syyslukukauden aikana Halloween-temaisen satu- ja leikkituokion, kasvomaalauksia 0.—4.-luokkalaisten, pikkujoulu seitsemäsluokkalaisten, koko koulun jouluradion sekä valmistautuivat 0.—4.-luokkalaisten järjestettävään koulun presidentinvaaliin, jossa neljä tukioppilasta olivat ehdokkaina. Uusille tukioppilaille hankittiin MLL:n tukioppilashupparit.

Vertaissovittelemista (VERSO) oli hyvin vähän, ja lukuvuoden 2023—2024 alkaessa päätettiin jättää toiminta tauolle. Vertaissovittelemista on tullut koulussamme vähänpäisesti, mikä on osaltaan varmaankin merkki siitä, että koulussamme on yleensä hyvä työilmapiiri ja melko vähän ongelmatilanteita, joissa tämänkaltaista sovittelua voidaan käyttää.

Lukiokoulutuksen saatavuus on turvattu oman lukion säilymisellä ja alueellisena yhteistyönä. Lukion ratsastuslinjalla aloitti seitsemän ja yleislinjalla viisi opiskelijaa. Näistä junioreista yhteensä kuusi tuli muista perusopetuksen kouluista Kuhmoisten ulkopuolelta. Opintojaksojen toteuttamista jatkettiin opettamalla näistä osa vuorovuosittain, yhdistämällä ryhmiä sekä opettamalla pienet ryhmät osittain tai kokonaan verkko-opetuksena sekä itsenäisinä opintoina. Vuoden 2023 aikana lukiosta erosi viisi opiskelijaa, joista neljä siirtyi opiskelemaan muualle ja yksi keskeytti opintonsa.

Henkilöstön osaamista ja koulutustarpeita kartoitettiin mm. kehityskeskusteluissa. Henkilökunta aloitti keuhkokuumeen koulutukset pedagogisessa iltapäivässä, jossa kouluttaja Mieli ry:stä johdatteli opettajat ja ohjaajat pohtimaan mielenterveyden ja hyvinvoinnin asioita teemalla *Hyvän mielen koulu*. Elokuussa henkilöstö kokoontui kahdeksi päiväksi suunnittelemaan tulevaa lukuvuotta. Vierailija luennoitsija koulutti henkilöstöä teemalla *Ratkaisukeskeinen työote haastavissa tilanteissa*. Tutor-/resurssiopettaja kehitti edelleen yhdessä muun henkilöstön kanssa tietoteknisten laitteiden ja ohjelmistojen opetuskäyttöä sekä opetussuunnitelman toteutusta, yhteisopettajuutta sekä arviointia. Henkilöstölle annettiin mahdollisuuksia kehittää omaa ammatillista osaamistaan osallistumalla mm. Tampereen seudun Osakkeen, aluehallintoviraston ja Opetushallituksen järjestämiin koulutuksiin. Jokainen opettaja valitsi vähintään kolmen tunnin veso-kelpoisen koulutuksen parhaaksi katsomastaan aiheesta.

Koulun toiminnan arviointia toteutettiin oppilaille, opiskelijoille, huoltajille ja henkilökunnalle vuosittain tehtävällä kyselyllä, joka antaa suuntaa koulun kehittämistyöhön. Vuosittaiset Move! -mittaukset tehtiin 5. ja 8. luokkien oppilaille liikuntatunneilla. Kansalliseen Kouluterveyskyselyyn osallistuivat 4., 5., 8. ja 9. vuosiluokan oppilaat sekä lukion 1. ja 2. vuosiluokan opiskelijat. Tulosten tultua syyslukukaudella toteutettiin tarvittavia toimenpiteitä haasteiden korjaamiseksi. Toimintakulttuuria arvioitiin henkilöstön kanssa ja käytänteitä muokattiin enemmän oppilaita, opiskelijoita, huoltajia ja henkilöstöä palveleviksi.

Jämsän seudun toisen asteen oppilaitosten yhteistyönä toteutettiin toista kertaa opettajien vaihtopäivät viikolla 44. Opettajilla ja muulla henkilöstöllä oli mahdollisuus tutustua esim. kollegan työskentelyyn toisessa

oppilaitoksessa. Yhtenäiskoulun henkilöstöstä yksi käytti tätä mahdollisuutta hyväksi. Jämsäläisiä opettajia yhtenäiskoululla ei tällä kertaa vierailut.

Kulttuurikasvatussuunnitelmaa toteutettiin jo keväällä Kulttuuriosuuskunta Uulun perusopetuksen oppilaille järjestetyin musiikkityöpajoin. Suomen Harrastamisen Mallin kerhot jatkoivat toimintaansa uudella rahoituskaudella 23—24.

Perusopetuksen oppilaille järjestettiin maksuton kuljetus perusopetuslain säännösten ja sivistyslautakunnan hyväksymän kuljetussäännön mukaisesti. Kaikille esiopetuksessa oleville järjestettiin maksuton kuljetus, kun koulumatka oli yhtä kilometriä pitempi. Oppivelvollisuuslaki ei edellyttänyt kuljetuksen järjestämistä lukion opiskelijoille, mutta yli seitsemän kilometrin koulumatkoihin maksuttoman toisen asteen opiskelijoilla oli mahdollisuus hakea Kelasta koulumatkatukea.

Yhtenäiskoulun toiminnan laatuun ja toimintakulttuurin uudistumiseen vaikutettiin edellä kerrotun toiminnan lisäksi mm. seuraavilla hankkeilla:

Valtion erityisavustuksen esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin vuosille 2023—2024 käyttötarkoitus on *Yhtenäiskoulu oppimisen ja hyvinvoinnin edistäjänä* (520). Valtionavustus on tarkoitettu esi- ja perusopetuksen tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden ja lähikouluperiaatteen sekä inklusiivisen toimintakulttuurin vahvistamiseen. Valtioavustuksella edistetään oppimista, hyvinvointia ja vuorovaikutusta sekä oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä ja riittävän varhaista tukea. Avustus on mahdollistanut oppilaiden tukemisen mm. samanaikaisopettajuudella, ryhmien jakamisella ja koulunkäynninohjaajan työpanoksella.

Valtion erityisavustus lukiokoulutuksen järjestäjille koronavirusepidemian johdosta tarvittaviin tukitoimiin toteutetaan hankkeella *Oppimisen tuki lukiossa 2* (1902). Rahoitus on mahdollistanut kertaus- ja tukiopetuksen sekä samanaikaisopetuksen järjestämistä, ohjauksen tehostamista sekä asiantuntijaneuvonnan järjestämisen opiskelijoille.

Valtion erityisavustuksen varhaiskasvatukseen ja esi- ja perusopetukseen koronaepidemian (COVID-19) vaikutusten tasoittamiseksi vuosille 2022—2024 käyttötarkoituksena on *Koronaepidemiasta johtuvien vaikutusten tasoittaminen varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa* (1903). Yhtenäiskoulussa avustuksen turvin on voitu lisätä samanaikaisopettajan, koulunkäynninohjaajan sekä osa-aikaisen erityisen tuen resurssia resurssiopettajan työpanoksella sekä tukiopetusresurssia.

Valtionavustus *Kansainvälisyys lukiokoulutuksessa 2023* on toteutettu *Kuhmoisten ranskan ryhmän ja kuvataiteen yhteishankkeena* (525). Ranskan ryhmä on toteuttanut ranskan opettajan ja kuvataiteen opettajan kanssa hankkeen, jonka tarkoituksena on yhdistää kuvataiteen opetusta ja ranskan kielen oppimista yhteen ja innostaa opiskelijoita rohkeasti ilmaisemaan itseään ja toteuttamaan projektia. Yhteistyökumppanina on nizzalainen lukio, jonne tehtiin vierailu syksyllä 2023. Matkaan kuului mm. opastettu kierros Matisse-museossa sekä käynti Chagall-museossa, jotka sitten inspiroivat opiskelijoita tekemään omia töitä.

Valtionavustus Innovatiivisten oppimisympäristöjen edistäminen lukiokoulutuksessa 2023 toteutetaan hankkeen *TELMO: Tekoäly laaja-alaisen ja monialaisen oppimisen tukena lukiossa* (527) muodossa. Hankkeessa integroidaan tekoäly ja moderni tekniikka lukio-opetukseen ja edistetään laaja-alaista ja monialaista osaamista opiskelijoille ja opettajille. Tavoitteena on parantaa opetussuunnitelman toteutumista, jatko-opintovalmiuksia sekä opettajan tietotaitoa. Projektissa kehitetyt ratkaisut ja materiaalit ovat käytettävissä hankkeen jälkeenkin, ja tavoitteena on levittää tietoa kokemuksista ja projektiin kulusta somessa.

Valtionavustus ukrainalaisille pakolaisille järjestettävään lukiokoulutukseen ja tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen toteutetaan hankkeena *Tehostettu S2* (526). Rahoituksen avulla on mahdollista tarjota ylimääräistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetusta sekä kattaa laite- ja oppimateriaalihankintojen kuluja.

Valtionavustus Koulujen kerhotoiminnan tukeminen ja kehittäminen 2023 toteutetaan hankkeena *Onnistumisia kerhoissa* (528). Opetushallituksen hanke koulujen kerhotoiminnan tukemiseksi antaa mahdollisuuden tarjota lapsille ja nuorille mieluisaa ja maksutonta kerhotoimintaa ns. pitkälle välitunnille.

Harrastetoiminnan Suomen malliin liittyvä hanke *Suomen harrastamisen malli 3* (523) mahdollistaa harrastetunnit koulupäivän jälkeen. Yhtenäiskoululle on Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto myöntänyt erityisavustuksen tähän toimintaan. Avustusta käytetään kerhokoordinaattorin ja kerhojen ohjaajien palkkoihin sekä materiaalikustannuksiin. Kerhotoiminta toteutetaan pääosin kerhokeskiikkona luokille 3—9.

ELÄMÄNLAATUPALVELUT

Vastuualueen esimies: Sivistystoimenjohtaja, kirjasto- ja kulttuuripalvelujen esimies (kirjastolaitos, museo- ja näyttelytoiminta, hankkeet)

Tehtävän toiminta-ajatus:

Elämänlaatu- ja palvelujen tehtävänä on tarjota mahdollisuudet elämysten ja virkistyksen kokemiseen sekä hyvinvoinnin ylläpitämiseen jokaiselle kuntalaiselle.

Kirjaston ydintehtävänä on kaikkien kuntalaisten lukutaitojen edistäminen tarjoamalla ajantasaista, uudistuvaa ja nykyaikaisia tiedontarpeita vastaavaa kirjasto- ja tietopalvelua kuntalaisille ja kunnassa asioiville asiakkaille. Kulttuuritoimen tehtävänä on tarjota kuntalaisille mahdollisuuksia virkistykseen ja elämyksiin järjestämällä erilaisia tapahtumia, elokuvia ja matkoja sekä ylläpitäen näyttely- ja museotoimintaa. Lisäksi toimiala tuottaa musiikki- ja työväenopistopalveluja ostopalveluna.

Liikuntatoimen tehtävänä on tarjota kuntalaisille mahdollisuuksia ylläpitää hyvinvointia ja lisätä fyysistä vireyttä monipuolisten palvelujen avulla. Liikuntatoimi vastaa liikuntapaikoista ja liikunnanohjauksesta. Nuorisotoimen tehtävänä on tukea nuorten kasvua sekä tarjota nuorille monipuolisia vapaa-ajan palveluja. Nuorisotoimi ylläpitää nuorisotiloja sekä järjestää tapahtumia ja leirejä.

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Palvelualueella investoidaan edelleen liikuntapaikkojen ylläpitoon ja kirjaston toimintaan. Liikunnallisen elämäntavan edistämiseen haetaan valtionavustuksia, joilla toimintaa kohdistetaan niin lapsiin, nuoriin kuin aikuisiin kuntalaisiin. Myös liikuntapaikkarakentamiseen kiinnitetään edelleen huomioita.

Nuorisotoimen toimintamuotoja kehitetään rohkeasti vastaamaan nuorten tarpeita. Nuorisopalveluille etsitään uusia toimitiloja, joissa toimintaa voidaan toteuttaa laadukkaasti. Nuorisohjaaja toimii tehtäviensä ohella nuorisovaltuuston ohjaustehtävässä. Etsivää nuorisotyötä järjestetään yhteistyössä Työvalmennussäätiö Avituksen kanssa.

Kirjasto- ja kulttuuripalveluja kehitetään esimiehen johdolla. Vuonna 2019 voimaan tullut uusi laki kuntien kulttuuritoiminnasta ohjaa kehitystä. Kirjaston palvelua kehitetään Pop up -toiminnalla sekä yhteistyön tiivistämisellä varhaiskasvatuksen ja yhtenäiskoulun kanssa. Kulttuuritoimi koordinoi maakunnallista kulttuurihyvinvointisuunnitelmaa Kuhmoisten osalta. Kulttuuritoimi tekee yhteistyötä paikallisten järjestöjen kanssa.

Kirjastopalvelujen toiminta vuoden 2023 aikana

Kirjastopalvelut

Vuonna 2023 kirjastopalveluissa tapahtui henkilöstömuutoksia: uusi työntekijä, pedagogisen informaation työntekijä, aloitti 7.8.2023. Hän on määräaikaisessa toimessa vuoden 2024 loppuun asti. Pedagogisen informaation henkilökohtaisena vastuualueena on lasten ja nuorten kirjastopalveluiden kehittäminen. Varhaiskasvatus- ja koulu yhteistyön käynnistämisen sekä Kuka muka lukee -hankkeen koordinaatio ja käytännön toteutus kuuluvat hänen työnkuvaansa.

Kirjaston tarjoamaa digineuvontaa jatkettiin joustavasti asiakkaiden tarpeiden mukaan. Omatoimikirjaston toimintaa kehitettiin edelleen. Asiakkaille järjestettiin vuoden aikana kaksi kyselyä, joiden kautta kartoitettiin toiveita lehtivalikoimasta sekä kokemuksia kirjastopalveluiden käytöstä. Tehostetun tiedottamisen, henkilökunnan myönteisen ja aktiivisen asenteen sekä parantuneiden ohjeiden myötä omatoimijalla

asioiminen lisääntyi vuoden mittaan edelleen. Myös kirjaston sähköisten palveluiden käyttö lisääntyi vuoden kuluessa tehostetun tiedotuksen, asiakaskoulutusten sekä henkilökunnan myönteisen asenteen ansiosta.

Vuoden 2023 aikana päästiin aloittamaan konkreettisin toimin yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja koulun kanssa. Yhteistyön pohjana on yhdessä laadittu kirjallinen suunnitelma. Kirjaston ja koulun yhteistyöllä kehitetään edelleen yhtenäiskoulun omaa kirjakokoelmaa ja pedagoginen informaattikko on pitänyt kirjavinkkauksia sekä kirjastonkäytön opetusta yhteistyösopimukseen kirjatun ohjelman mukaisesti. Myös varhaiskasvatuksen kanssa tehtävää yhteistyötä on lisätty.

Kirjastotilojen toiminnallisuutta, viihtyisyyttä ja turvallisuutta sekä aineiston parempaa saavutettavuutta parannettiin edelleen pienillä muutoksilla hyllyjärjestykseen ja muuhun tilankäyttöön. Alakerran varastotila on toiminut paikallisten bändien harjoittelutilana. Musiikkitalan käytöstä ei peritä maksua.

Kirjastopalvelut tarjosivat vuoden aikana kahdelle nuorelle tet-paikan ja kesällä noin kuukauden mittaisen työjakson nuorelle aikuiselle.

Vuonna 2023 Kuhmoisten pääkirjaston kokonaislainaus oli 31886, kaukolainoja tilattiin 24. Lainausautomaatilla tehtyjen lainojen määrä oli jo 48 % kokonaislainausten määrästä. Fyysisiä kirjastokäyntejä oli 30383. Omatoimijalla kirjautumisia oli 6213. Verkkokirjastokäyntejä oli 14300 eli Keski-Finnan käyttö lisääntyi 13,2 % vuodesta 2022. E-aineistojen käyttö lisääntyi myös: sähköisten kirjojen ja äänikirjojen käyttö oli 769 käyttökertaa eli 19,6 % enemmän kuin vuonna 2022. Sähköisten lehtitietokantojen käyttö oli 4517 käyttökertaa eli 14,3 % enemmän kuin vuonna 2022. Kokoelmiin hankittiin uutta aineistoa 2294 nidettä, joista suurin osa oli kirjallisuutta. Lasten ja nuorten kirjallisuuteen panostettiin erityisesti. Kokoelmista poistettiin 931 nidettä.

Kirjaston Pop-up-toimintaa toteutettiin kahdelle kunnan sivukylälle lähikirjastopalveluna. Virkailija kävi kerran viikossa samana päivänä molemmissa toimipisteissä, toimitti sinne varauksia sekä vei uutuuksia tutustuttaviksi sekä lainattaviksi. Lasten ja nuorten lukemisen ja kirjallisuuden harrastamisen tukemiseksi anottiin hankerahoitusta ja myönteinen päätös saatiin keväällä. Hanke pääsi käynnistämään syksyllä uuden pedagogisen informaattikon aloittaessa työt. Kirjaston demokratiahankkeella ylläpidettiin digi-neuvontaa ja edistettiin sähköisen palvelutuotannon konseptia tarjoamalla kolmannelle sektorille kokoustilassa etäyhteyksiä.

Koulutuksiin osallistuttiin aktiivisesti sekä etäyhteyksien kautta että osallistumalla fyysisesti paikan päällä. Pääsääntöisesti hyödynnettiin Pirkanmaan ja Keski-Suomen kirjastojen alueellisen kehittämistyön puitteissa toteutettuja koulutuksia, AVI:n kirjastotoimelle suunnattuja koulutuksia sekä Suomen Kirjastoseuran tarjoamia koulutuksia.

Kirjaston tapahtumat

Kirjaston tapahtumatoiminta jatkui vilkkaana: vuoden 2023 aikana kirjaston tiloissa järjestettiin 81 erilaista tapahtumaa, joihin osallistui yhteensä 1922 henkilöä. Tapahtumista noin puolet oli ulkopuolisten tahojen (pääasiassa yhdistysten) järjestämiä tilaisuuksia. Myös seurakunta järjesti tapahtumia kirjaston tiloissa. Kirjaston järjestämiä koulutustilaisuuksia lapsille ja nuorille järjestettiin 7 ja niihin osallistui yhteensä 67 lasta ja nuorta. Kirjasto oli mukana 26:ssa muiden toimijoiden järjestämässä tapahtumassa kirjaston ulkopuolella. Näissä tapahtumissa oli kävijöitä yhteensä 569.

Kirjaston galleria

Vuoden 2023 aikana galleriatilassa oli 12 näyttelyä, joista lähes kaikki olivat myös myyntinäyttelyitä. Näyttelyitä kävi katsomassa 1770 ihmistä.

Kulttuuripalvelujen toiminta vuoden 2023 aikana

Kunnan kulttuuripalveluihin liittyvässä asiakaskyselyssä, johon vastasi 143 henkilöä, esiin tulleet toiveet huomioitiin kunnan kulttuuripalveluiden kehittämisessä vuoden 2023 aikana. Kyselyyn vastanneiden toiveista järjestettiin mm. teatterimatka keväällä sekä musiikki- ja toiverunotapahtumat kirjastossa.

Joulukuussa vastattiin Opetus- ja kulttuuriministeriön lakisääteiseen kyselyyn kunnan kulttuuritoiminnan nykytilassa vuonna 2023. Toista kertaa kerätyn Kulttuuri kunnan toiminnassa 2023-tiedonkeruun

kuntakohtaiset tulokset puolestaan julkaistiin TEAviisarissa 29.9. (www.teaviisari.fi). Tuloksia voi hyödyntää kulttuuritoiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja johtamisessa.

Operaatio Pirkanmaa

Kuhmoinen kunta on sitoutunut Tampereen kaupungin vetämään hankkeeseen Operaatio Pirkanmaahan, jonka kautta toteutetaan seudullisia kulttuuriprojekteja ja verkostomaista kulttuuritoimijoiden koulutus- ja kehittämistoimintaa. Hankkeen puitteissa Kuhmoisissa toteutui kaksi lapsille ja nuorille suunnattua kulttuuritapahtumaa. Kirjaston henkilökunta osallistui Operaatio Pirkanmaan järjestämiin koulutuksiin: teemoina olivat tapahtumatuotanto ja kestävä kehitys; sivistystoimenjohtaja puolestaan osallistui kulttuuristrategia-työpajaan.

KUPPI-kulttuurihyvinvoinnin ohjaushanke

Kuhmoinen oli mukana Pirkanmaan laajuudessa KUPPI-hankkeessa, jolla edistetään asukkaiden hyvinvointia kulttuurin pariin ohjauksella. Hankkeen myötä Kuhmoisiin saatiin koulutusta ja tietoa erilaisista malleista pilotoida kulttuuriin ohjaamista sote-palveluihin. Yhdessä Päijännekodin kanssa jatkettiin aiemmin laaditun suunnitelman mukaisesti erityisesti ikäihmisten osallisuutta lisäävän ja yksinäisyyden tunnetta vähentämään pyrkivän ohjelmallisen toiminnan kehittämistä; toimintamuoto on vakiintunut Lähitori-toiminnaksi, johon kirjasto tuottaa kulttuuripainotteista ohjelmaa kerran kuukaudessa.

KUPPI-hankkeen puitteissa laadittiin kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjotin ja kulttuuriesite, jota voidaan jakaa erilaisissa tilaisuuksissa ja tapahtumissa sekä vanhustyön eri toimintamuotojen kautta.

Kunnan taide- ja museokokoelmat

Kunnan taidekokoelma karttui keskuspuistoon valmistuneilla pienoisveistoksilla, jotka päiväkodin lapset valoivat taitelijaa Eino Viikilän ohjauksessa.

Museotoimi

Kotiseutumuseossa työskenteli yksi kesätyöntekijä. Museo oli avoinna kesä-heinäkuussa ke-su klo 11–16. Kävijöitä museossa oli kaikkiaan 187 henkilöä. Museotoimen esineistöstä on varastoituna Pajatien kiinteistöön.

Riihigalleria

Riihigallerian kesänäyttelyssä oli kuuden taiteilijan yhteisnäyttely. Riihigalleria oli avoinna kesä-elokuussa ti-su klo 12–17. Avajaiset järjestettiin 20.6. ja kesän näyttelyyn kävi tutustumassa 1800 ihmistä.

Kulttuurimatkat

Keväällä toteutettiin teatterimatka Tampereen työvänteatteriin Katriina-näytelmää katsomaan. Teatterimatkalle osallistui 52 henkilöä. Muiden kulttuuriretkien osalta kirjasto teki yhteistyötä Kuhmoisten kotiseutuyhdistyksen kanssa ottamalla vastaan retkelle ilmoittautumisia.

Muut kulttuuritapahtumat

Muita kulttuuritapahtumia olivat mm. Mieskuoron vappukonsertti 1.5., Musiikkiopiston Heleästi Helatorstaina -konsertti 18.5., Yrittäjähdistyksen järjestämä Kiepsaus 10.6., Sahtiseura Perakon sahtimestaruuskilpailut 1.7., We Are One -festivaalit 7.-9.7., Abien Iltamat 13.10., Jonas Hirvelän ja Hannu Kivelän konsertti 28.10., Yrittäjähdistyksen joulukauden avaus 1.12., Kuhmoisten senioreiden joulumyyjäiset 9.12. ja Tomi Paldaniuksen kitarakonsertti 26.12. Itsenäisyyspäivän juhlallisuudet vietettiin perinteisesti kirkossa, sankarihautausmaalla ja pääjuhlassa Kuhmolassa, illalla kynttiläkulkue partiolaisten kanssa.

Elokuvat

Näytöksiä järjestettiin kevätkaudella 15 ja syyskaudella 16. Koululaisnäytös jär-jestettiin 21.4. monialaiseen opintoviikkoon liittyen kaikille perusopetuksen oppilaille.

Vuoden 2023 katsotuimmat elokuvat olivat

- Kuolleet lehdet 128 katsojaa
- Valoa valoa valoa 119 katsojaa
- Lapua 1976 100 katsojaa
- Hamsterit 84 katsojaa
- Barbie 78 katsojaa
- Spede 73 katsojaa

Vuoden aikana elokuvissa kävi 1298 katsojaa. Katsojamäärän keskiarvo oli 41,9 katsojaa/näytös, lasten/koko perheen elokuvissa 31,7 ja muissa 46,7.

Elokuvia esitetään sunnuntaisin klo 16 alkaen, kesä-heinäkuussa elokuvia ei esitetä. Elokuvatoiminta on kunnallista ja sillä pyritään

- elävöittämään kunnan kulttuuripalvelukokonaisuutta
- tarjoamaan elämyksiä ja virkistystä kaikille ikäryhmille
- tarjoamaan erityisesti perheille yhdessäolon elämyksiä
- yhteistyöllä Kopolan elokuvafestivaalin kanssa edistämään taide- ja kulttuuripalvelun ymmärrystä ja saatavuutta sekä poistamaan osallistumiseen liittyviä esteitä

Elokuvien lipunmyynnistä maksettiin kulttuuritoimen avustuksina 2x300 e lukion L21 ja L23 ryhmille.

Kuhmola

Kuhmolassa oli vuonna 2023 varauksia runsaasti ja varsinkin sesonkiaikaan varauksia oli tarjolla enemmän kuin Kuhmolaan mahtui. Kunnan omia, lapsista vanhuksiin osallistavia liikuntaryhmiä kokoontui viikoittain viisi eri ryhmää. Kuhmoisten harrastajateatteri harjoitteli Kuhmolassa tammi-helmikuussa ja järjesti helmikuussa seitsemän näytöstä näytelmästä *Tyttö ja varis*. Muutama konsertti saatiin järjestettyä syksyn aikana, kts. Muut kulttuuritapahtumat.

Taiteen perusopetus

Kuhmoislaisille lapsille ja nuorille järjestettiin musiikin opetusta Kuhmoisissa ja Jämsässä Jämsänjokilaakson musiikkiopiston toimesta. Musiikkiopiston kanssa tehdyn sopimuksen mukaan opetusta annetaan enintään 35 tuntia viikossa. Musiikin perusopetuksessa tunteja toteutui keskimäärin 41 vt ja musiikkileikkikoulussa 5,0 vt. Oppilaita oli perusopetuksessa keskimäärin 33 henkilöä, musiikkileikkikoulussa 27,5 ja opistotason opetusta sai keskimäärin 3 henkilöä. Aikuisopiskelijoita oli keväällä 4 ja syksyllä 5

Vapaa sivistystyö

Jämsän työväenopiston Kuhmoisten osastossa toteutui v. 2023 yhteensä 651 opetustuntia á 14,80 € /tunti. Kuhmoislaisia opiskelijoita työväenopistossa oli 198 henkilöä, joista naisia 127 ja miehiä 71. Kursseja järjestettiin kielitaitoon, kuvataiteisiin, musiikkiin, kädentaitoihin sekä liikuntaan. Toteutuneiden kurssien lukumäärä oli yhteensä 22.

Liikuntapalvelujen toiminta vuoden 2023 aikana

Vuonna 2023 liikuntatoimessa työskenteli kolme vakinaista henkilöä, liikunnanohjaaja ja kaksi liikuntapaikkojen hoitajaa. Kesäleirejä ja uimakoulua varten palkattiin kesäohjaaja ja Liikunnallisen elämäntavan hankkeella työllistettiin yksi tuntiohjaaja.

Liikuntaneuvonnassa kävi vuoden aikana yhteensä 25 asiakasta. Liikkumislähetteellä tuli 8 uutta asiakasta. Alku vuodesta käynnistyi Tsemppiryhmä, jossa tarjottiin ryhmämuotoista liikuntaneuvontaa. Ryhmä kokoontui viikoittain eri teemojen ympärillä 9 viikon ajan. Ryhmässä oli tällä kertaa 7 osallistujaa.

Kevään liikuntaryhmät olivat Lihaksille voimaa, Päiväkodin liikuntaryhmät (4 ryhmää), Senioritanssi, Perheliikunta ja tuolijumppa. Syksyn liikuntaryhmiä olivat Senioritanssi, Perheliikunta, Lihaskuntojumppa, päiväkodin ryhmät, Tuolijumppa ja uutena kokeiluna Perhesähly.

Liikuntatoimen avustuksia jaettiin ohjaajapalkkioavustuksina yhteensä 2 328 € neljälle urheiluseuralle ja latuavustuksia 1 125,53 € kolmelle eri toimijalle.

Vuoden 2023 lakisääteiseen peruspalvelujen arviointikyselyyn vastattiin marraskuussa; arviointikohteena liikuntatoimessa oli kuntien taloudelliset resurssit ja henkilöstön määrä liikuntapalvelujen tuottamisessa. Peruspalvelujen arvioinnilla valtio seuraa, valvoo ja arvioi palvelujen yhdenvertaista toteutumista koko maassa. Lisäksi toteutettiin oma webropol-palautekysely liikuntapalveluista.

Viikolla 5 vietettiin liikuntaviikkoa, jolloin päästiin tutustumaan talvisiin liikuntalajeihin. Viikon aikana järjestettiin yhteensä 20 eri tapahtumaa sekä koko viikon kestävä haaste ”liikutaan Napapiirille”. Haasteessa liikuttuja kilometrejä kertyi yhteensä 1918 km ja viikon aikana ihmiset liikkuvat 576 kertaa.

Kevään hiihtokausi oli onnistunut, koska latuja pystyttiin pitämään auki maaliskuuhun asti. Ulkojääät menivät lauhjojen kelien takia jo helmikuun alussa pois käytöstä, joten luistelukausi jäi torsoksi.

Maaliskuussa järjestettiin luontoliikunnasta ja retkeilyreiteistä kuntalaistilaisuus, jossa kerrottiin mm. Ryytjärven retkeilyreitien suunnitelmista ja kuultiin kuntalaisten toiveita. Talviretkeilyä ja reittien merkkausta toivottiin parannettavan. Järjestimme yhteiskuljetuksen Tappara-Lukko otteluun. Retkellä oli mukana 38 henkeä. Uintiretket Jämsänkoskelle vesivoimisteluun jatkuivat.

Liikennepäivä koululla ja päiväkodilla järjestettiin 30.5. Koululaiset kiersivät rasteja koulun ympäristössä. Polkupyörälle oli erilaisia taitotehtäviä ja huoltoa. Poliisit ja VPK tulivat esittäytymään. Lisäksi oli tehtäviä liikennemerkeistä ja liikennekasvatusta. Päiväkodin tapahtuma oli suunnattu alkuillasta perheille Kuhmolan pihassa.

Viikoilla 24-25 järjestettiin kesäleirit Velisjärven leirikeskukseksi. Leirit järjestettiin yhdessä kunnan nuorisotoimen kanssa. Uimakoulu järjestettiin Kuhmoisten uimalassa viikolla 27 maanantaista perjantaihin. Uimakouluryhmiä oli päivän aikana 6. Yhteensä uimakouluun osallistui 47 lasta. Satamassa oli aamujumppa maanantaisin ja perjantaisin kesä- ja heinäkuun ajan.

Frisbee-radalla pidettiin kesällä kunnanmestaruuskilpailut. Urheilukentällä oli jalkapallon kyläturnausta 1.7. sekä Hippo-kisat 5.7. ja aikuisyleisurheilukilpailut 22.7.

Syksyllä järjestettiin Kuhmoisten ensimmäiset Harrastusmessut, KuHa-23. Messujen tarkoituksena oli markkinoida paikallisia harrastusmahdollisuuksia ja saada toimintaan mukaan uusia kävijöitä. Messut järjestettiin koulukeskuksen ympäristössä ja paikalla oli 20 harrastusta tarjoavaa seuraa tai yhdistystä. Kävijöitä riitti koko ajalle ja palaute oli hyvää. Tapahtuman aikana oli webropol-kysely, johon pystyi vastaamaan myös tapahtuman jälkeen. Tapahtumaa toivottiin toteutettavaksi uudestaan.

Vuoden viimeisenä tapahtumana järjestettiin jouluviikolla perinteinen kynttiläreippailu Asilammen lenkillä. Reitin pimeä osuus valaistiin ulkotulien ilta viidestä kahdeksaan. Reitin varrella oli jouluisia kysymyksiä sekä aistitehtäviä. Lammashaantien varressa oli kunnan teltta ja tarjolla glögiä ja pipareita.

Liikuntapaikkoja myös kunnostettiin vuoden aikana, säännöllisen ylläpidon lisäksi. Uimalan ranta siistittiin kaivinkoneella, jotta rantakasvillisuutta saatiin hävitettyä. Koulun hiekkakenttä oikaistiin tiehöylällä. Urheilukentällä huuhdeltiin sadevesijärjestelmät, paikkailtiin pinnoitetta, hävitettiin sammalta ja tehtiin nurmikolle perinteiset pystyleikkuu, ilmastus ja katehiekkan levitys.

Liikuntapaikkojen hoitajat asensivat liikuntapaikoille 3 kävijälaskuria, joilla voidaan tilastoida käyttäjien määrää. Heinäkuusta joulukuuhun mennessä kuntoportaita noustiin 2 563 kertaa. Frisbeeradalla heitettiin syyskuusta joulukuuhun 440 kierrosta.

Liikunnallisen elämäntavan hanke

Liikuntaneuvonnalla fyysistä aktiivisuutta- hankkeella pyrittiin tukemaan kuntalaisten omatoimista liikkumista. Hankkeella rahoitettiin mm. liikuntaviikon ohjelmaa, hankittiin lainausvälineitä kirjastoon ja toteutettiin KuHa23- messut. Hanke on suunniteltu 3-vuotiseksi ja vuodelle -24 haettiin myös hankerahaa.

Kirjaston kanssa yhteistyössä aloitettiin liikuntavälinelainausta, lainattavina on liikunta- ja retkeilyvälineitä. Välinelainauksia tehtiin vuoden aikana 90 ja suosituimpia olivat kävelysauvat, lumikengät, kahvakuulat sekä jumppakuminauhat.

Liikuntapaikkoja kunnostettiin myös vuoden aikana, säännöllisen ylläpidon lisäksi. Uimalan ranta siistittiin kaivinkoneella, jotta rantakasvillisuutta saatiin hävitettyä. Koulun hiekkakenttä oikaistiin tiehöylällä. Urheilukentällä huuhdeltiin sadevesijärjestelmät, paikkailtiin pinnoitetta, hävitettiin sammalta ja tehtiin nurmikolle perinteiset pystyleikkuu, ilmastus ja katehiekan levitys.

Alueellinen yhteistyö

Hämeen Liikunta ja Urheilu järjesti yhteistyössä ministeriön kanssa Liikuntaneuvonnan valtakunnallinen seminaarin Tampere-talossa 27.–28.3.2023. Seminaari oli tarkoitettu kaikille liikuntaneuvonnan ja elintapaohjauksen toteuttajille ajankohtaisista asioista. Liikunnanohjaaja osallistui molempina päivinä. Lisäksi liikunnanohjaaja osallistui perheliikuntaverkoston koulutuspäivään Kauppi Sport Center -hyvinvointikeskuksessa.

Sivistystoimenjohtaja osallistui 15.2. Kauppi Centerissä HLU:n ja Suomen Olympiakomitean järjestämään keskustelutilaisuuteen ”Hyvinvointialueet ja liikunta”. Aiheina olivat mm. liikunnan rooli ja tulevaisuus hyvinvointialueen rakenteissa ja toiminnassa, liikuntaneuvonnan toteutus kunnissa sekä kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyö.

Nuorisotoimen toiminta vuoden 2023 aikana

Vuonna 2022 nuorisotoimessa työskenteli yksi vakinainen henkilö. Kesäleireille palkattiin apuohjaajia. Kunnallisen nuorisotyön osaamiskeskus Kanuuna järjesti valtakunnalliset nuorisotyön kyselyt 16.10.–19.11. kuntalaisille ja nuorille. Toimintaan osallistuville nuorille suunnattuun kyselyyn ilmoittautui 79 kuntaa ja 285 nuorisotilaa. Raportit kyselyistä erillisenä liitteenä.

Nuorisotila: Nuokun kevätkausi päästiin aloittamaan loppiaisen jälkeen. Nuorisotilalla oli omat vuoronsa alakoululaisille, yläkoululaisille sekä yleisesti kaikille yli 13-vuotiaille. Helmikuuhun ajoittuu Talven taittajaiset-ilta, joka järjestettiin yhdessä 4H:n kanssa Nuokulla. Illassa pääsi askartelemaan, pelailemaan ja herkuttelemaan. Hiihtolomalla järjestettiin perinteinen YöNuokku, jossa valvottiin noin 10 hengen voimin koko yö. Hiihtolomalla kokeiltiin ensimmäisen kerran myös lomapikkunuokkua, jolloin Nuokku oli pidempään avoinna alakouluikäisille. Maaliskuun alussa nuoriso-ohjaaja hyppäsi kirjastovirkailijan kyytiin lähikirjastoille ja oli päivän ajan tavoitettavissa lautapeleineen. Huhtikuun alun lauantainuokun yhteyteen järjestettiin saunailta halukkaille Nuokulla ja tarjottiin saunajuomaksi limonadia. Kevätkausi päätettiin viikko koulujen päättymisen jälkeen. Kesälomalla kesäohjaaja piti tilaa joitakin iltoja auki.

Elokuun alkupuolella käynnistettiin syyskausi. Syyskuussa järjestettiin lukion junioreille oma ilta Nuokulla, missä lukion ekaluokkalaiset saivat tutustua nuorisotilaan ja kuulla erilaisista harrastusmahdollisuuksista Kuhmoisissa. Syyslomalla pidettiin taas YöNuokku. Marraskuun alussa aloitettiin yhteistyö ukrainalaisten kanssa ja tarjottiin nuorisotilaa kerran viikossa heidän käyttöönsä. Ukrainalaisista saatiin ohjaaja, joka on vastuussa illoista ja hoitaa järjestelyt heidän puoleltaan. Marraskuussa aloitettiin myös yhteistyö Toimintakeskus Tekevän kanssa, jolloin Tekevän nuoret yhdessä ohjaajansa kanssa tulevat noin kerran kuussa nuorisotilalle pelailemaan ja puuhailemaan. Ennen joulua järjestettiin vielä yhdessä 4H:n kanssa jouluaskarteluilta joulukuun alussa. Joulukuusi päätettiin perinteiseen joulutorttu- ja glögi-iltaan nuorisotilalla.

Kouluyhteistyö: Yhdessä seurakunnan nuorisotyöntekijän ja koulukuraattorin kanssa järjestettiin tiistai-café-toimintaa yläkoululaisille ja lukio-olkkaria lukiolaisille. Tiistai-caféta pidettiin lähes viikoittain ja lukio-olkkaria noin kaksi kertaa kuussa. Joitakin teematunteja käytiin pitämässä mm. koulukuraattorin kanssa koululla, aiheina mm. päihteet. Toukokuussa osallistuttiin koulun liikennepäivään. Koulun liikuntapäivässä lokakuussa pidettiin nuorisotilaa auki, jotta nuoret pääsivät sinne evästelemään ja pelailemaan kävelyretken jälkeen. Syksyllä aloitettiin myös yhteistyö koulun kerhokeskiviikon kanssa, jolloin nuoriso-ohjaaja siirtyi pitämään nuokkua iltapäivän ajaksi koululle.

Retket ja tapahtumat: Talvilomalla tehtiin retki ostoksille Jyväskylään ja Peurungan kylpylään. Syyslomalla retki suuntautui ostoksille Vantaalle Jumoon ja kylpemään Flamingoon. Talvilomareissuun osallistui reilut 50 lähtijää ja syyslomareissuun vajaa 40. Kesällä käytiin vielä Linnanmäellä reilun 30 matkalaisen voimin.

Helmikuussa järjestettiin satamassa koko kylän laskiaistapahtuma yhteistyössä liikuntatoimen, seurakunnan ja nuorisoseuran kanssa. Tapahtumassa oli tarjolla makkaraa, lettuja ja kaakaota sekä mäenlaskua, jäälinnan rakennusta ja kaikenlaisia pihapelejä. Ehkä iltaan sijoittuvan ajankohtansa vuoksi tapahtuma saavutti yleisön suosion ja väkeä kävi noin 130 henkeä. Palmusunnuntaina järjestettiin liikuntatoimen kanssa

munaralli, jossa etsittiin piilotettuja pahvisia pääsiäismunia kylältä, joita vastaan sai hakea nuorisotilalta seuraavalla viikolla oikeita suklaamunia. Elokuussa osallistuttiin liikuntatoimen järjestämille Kuhmoisten ensimmäisille harrastusmessuille ja esiteltiin Nuokun toimintaa. Syyslomalla järjestettiin syysrieha Kuhmolan ympäristössä yhdessä liikuntatoimen, hyvinvointisuunnittelijan, seurakunnan, MLL:n ja Ansiomäen Konepajan kanssa. Marraskuun alussa osallistuttiin seiskaluokkalaisten kanssa Tampereen pakkahuoneella järjestettyyn Pirkanmaalaisille seiskaluokkalaisille tarkoitettuun Bright Friday -tapahtumaan. Ja jouluviikolla järjestettiin vielä perinteinen kynttiläreippailu Asilammen lenkillä yhdessä liikuntatoimen kanssa.

Leirit: Kesäleirejä järjestettiin kolme kappaletta Velisjärven leirikeskuksessa kesäkuussa. Marraskuun lopussa pidettiin yhden yön leiri seurakuntakodilla alakoululaisille.

Kansainvälinen työ: Elokuun alussa osallistuttiin parin nuoren kanssa vajaan viikon kestäväälle kansainväliselle leirille Marttisessa Virroilla. Leirille osallistui nuoria Suomen lisäksi Irlannista, Espanjasta, Kroatiaasta ja Sloveniasta. Syyskuun lopussa nuorisohjaaja ja sivistystoimenjohtaja osallistuivat yhdessä 28 muun pirkanmaalaisen nuorisotyötä tekevän kanssa opintomatkalta Islantiin tutustumaan paikalliseen nuorisotyöhön. Molemmat kansainväliset viikot olivat Erasmus+ -rahoitteisia ja Marttisen nuorisokeskuksen organisoimia.

Kirjastoyhteistyö: Maaliskuussa järjestettiin kirjastolla kevätaskarteluilta ja marraskuun alussa osallistuttiin kirjaston järjestämään Halloween –tapahtumaan pitämällä askartelupistettä tapahtumassa.

Etsivää nuorisotyötä Kuhmoisten kunnan ja Jämsän kaupungin alueella toteuttaa Työvalmennussäätiö Avitus.

RUOKAPALVELUT

Palveluyksikön esimies: Ruokapalveluesimies

Tehtävän toiminta-ajatus:

Kunnallisen ruokapalvelujen tuottaminen on laeilla ja asetuksilla säädeltyä toimintaa. Ruokapalvelujen tehtävänä on palvella asiakkaitaan maukailla ja terveellisillä aterioilla. Ruokapalveluilla on kaksi valmistuskeittiötä, jotka tuottavat palvelunsa taloudellisesti, tehokkaasti ja joustavasti. Ruokapalvelussa käytettävät elintarvikkeiden sopimustuotteet on kilpailutettu Hanselin toimesta (ent. Kuntahankinnat). Tuoretuotteita ja lähiruokaa käytetään mahdollisuuksien mukaan.

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Ruokapalvelu tuottaa Kuhmoisten toimipisteiden asiakkaiden ja henkilöstön ateriapalvelut.

- Päiväkodin ateriat
- Koululounaan ja välipalan
- Kokoustilaukset

Keittiöt valmistavat ravitsemussuositusten mukaista ruokaa. Suositukset toteutuvat, mikäli kaikki aterian osat syödään. Ruokalistasuunnittelun lähtökohtana ovat Sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymät ja Valtion ravitsemusneuvottelukunnan antamat suomalaiset ravitsemussuositukset: Syödään yhdessä – ravitsemussuositus varhaiskasvatukseen, kouluruokailun ravitsemussuositukset, toisen asteen opiskelijaruokailusuositus, ikääntyneiden ravitsemussuositukset sekä ravitsemushoito-opas.

Ruokatuotantoa ohjataan Jamix atk-ohjelmalla, joka ilmaisee tuotantoerälistat, ravintoarvot ja kustannukset.

Toiminta vuoden 2023 aikana

Päiväkodin ja yhtenäiskoulun keittiöillä työskenteli kolme vakinaista kokkia. Kun päiväkodin kokki irtisanoutui syyskuussa, otettiin elo-syyskuusta alkaen päiväkodille ja päiväkodin filiaaliin seurakuntakodille työllistämistuella kaksi ukrainalaista perehtymään laitosapulaisen tehtäviin. Lokakuusta alkaen kaikki kunnan ateriat valmistettiin yhtenäiskoulun keittiöllä, ja ateriat kulkivat päiväkodille ja seurakuntakodin lapsiryhmälle paikallisen yrittäjän toimesta.

Vuoden mittaan koulun ja päiväkodin keittiöille tehtiin Oiva-tarkastukset ja ne saivat Oivahymyn, eli keittiöt toimivat viranomaistarkastusten vaatimusten mukaisesti kiitettävällä tasolla. Lähiruokaa ostettiin vuoden aikana paikallisilta tarjoajilta, mm. vihanneksia, sieniä, kananmunia ja marjoja. Perinteinen henkilökunnan jouluteria tarjottiin kunnan henkilökunnalle yhtenäiskoululla, koulun jouluruokailun yhteydessä.

Vuoden aikana ruokapalvelujen toimintaa leimasi henkilöstön jaksamiseen liittyvät kysymykset, koska Päijännekodin ruokapalveluhenkilöstön ja -esimiehen siirtyminen Pirkanmaan hyvinvointialueen palvelukseen vuoden alussa jätti kunnan ruokapalvelutuotannon haavoittuvaiseksi. Lisätyövoiman hankkiminen turvasi kunnan ruokapalvelutuotannon toiminnan, ja loppuvuodesta saatiin täyttölupa ruoka- ja siivouspalvelujen esihenkilön rekrytoinnille.